

1. sz. segédlet

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

Minden gyermek egyedi és különleges. Ezért minden gyermek számára egyénre szabottan kell elkészíteni a fejlesztési tervét. A felsorolt fejlesztési területek közül a gyermek állapotának és a fejlesztési céloknak megfelelően kell kiválasztani a neki leginkább megfelelőt.

KOMPLEX FEJLESZTÉS, FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK

I. Motoros funkciók

Nagymozgások fejlesztése

Finommozgás fejlesztése

Oromotoros funkciók fejlesztése

II. Kognitív terület

Észlelés és figyelem (a különböző modalitások területének) fejlesztése

Játéktevékenység fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Adaptív gondolkodás fejlesztése

III. Nyelv-és kommunikáció

Befogadó és kifejező nyelvi készség, kommunikációs készség fejlesztése

IV. Szociális – érzelmi funkciók

V. Önkiszolgálás

I. MOTOROS FUNKCIÓK

Nagymozgások fejlesztése

A normál idegrendszeri szerveződés felé közelítés

- A normál izomtónus felé közelítés
- A primitív reflexek leépítése, integrálása
- A központi idegrendszer-eredetű kóros mozgások csökkentése, leépítése
- Az orális motoros funkciók kialakítása
- A felegyenesedési reakció fejlesztése
- Az alsó és felső végtagok támaszkodási reakcióinak kialakítása
- A különböző testhelyzetek kialakítása és stabilizálása
- Az alsó és felső végtagok funkcionális védekező reakcióinak kialakítása
- Az egyensúlyi reakciók kialakítása és fejlesztése

- Az ízületi mozgásterjedelem növelése
- A mozgékonyság, mozgásügyesség fokozása
- Az alapmozgások kialakítása
- A motoros tanulás elősegítése
- A tartásjavítás, a tartáshibák megelőzése
- A testséma és a testérzékelés fejlesztése
- A légzéstechnika javítása

A mozgásfejlesztés területei

- ***Játékos utánzó gyakorlatok a mozgás – ritmus – beszéd összerendezésére***
 - mondókákkal kísért játékos mozgástanulás
 - szóértékű mondatok utánzása
 - szóértés fejlesztése utánzással
 - alapmozgások utánzása
 - mozgásutánzás szereppel
 - egyszerű mondókák utánzással történő eljátszása
 - egyenletes lüktetés kialakítása mondókára járással, tapssal
 - mozgás egyszerű gyermekdalokra
- ***Az alapmozgások koordinációjának javítása***
 - gurulás
 - kúszás
 - mászás
 - ülés,
 - feltérdelés,
 - felállás,
 - állás,
 - járás,
 - guggolás,
 - lépcsőn járás,
 - ugrálás,
 - nehezített járás facilitálása, koordinációjuk fejlesztése,
 - normál járásminta (újra) tanulása,
 - járáskép, lépésritmus, járásegyensúly fejlesztése
 - kerekesszék használat megtanulása, segítése,
 - két testfél mozgásának összerendezés
 - járás
 - futás
 - ugrás
 - átadás-átvétel
 - dobás-kapás kialakítása
- ***Az egyes érzékelési területek fejlesztése***
a taktilitás, a mozgásérzékelés fejlesztése

- **Az egyensúlyérzék fejlesztése**
 - dinamikus egyensúlygyakorlatok
 - statikus egyensúlygyakorlatok
 - a primitív poszturális reflexek leépítése
 - a kitámasztás fejlesztése

Finommotorika fejlesztése

- **A vizuális figyelem fejlesztése**
 - fókuszálás kialakítása fényre, tárgyra, a gyermek saját kezére
 - váltogatott fókuszálás kialakítása
 - követés kialakítása horizontálisan, függőlegesen, átlósan, majd körkörösén
 - mozgó tárgy követésére való ösztönzés
 - a vizuális figyelem időtartamának a növelése
 - a vizuális differenciális készség kialakítása, fejlesztése
- **A szem-kéz koordináció fejlesztése**
 - tárgyak megragadásának elősegítése
 - tárgyak után való nyúlás ösztönzése
 - szándékos fogás kialakítása, manipulálás a tárgyakkal
 - szándékos elengedés tanítása
 - tárgyak átvétele egyik kézből a másikba
 - a mozgástervezés pontosítása (fűzés pálcára, cipőfűzőre, zsinórra)
 - a pontos elhelyezés, illesztés tanítása forma ki-berakó játékokkal
 - célba dobás tanítása
 - cél fixáció pontosítása
 - taktilis, haptikus élmény-és tapasztalatszerzés kéz-és ujjlenyomattal
 - a látás-, a tapintás-és a mozgásérzet együttes szabályozása
 - a papír-ceruza összefüggésének kialakítása
 - a papírhatár betartásának tanítása
- **Markolás – fogás / nyúlás – elengedés kialakítása**
 - kézbe tett tárgyak megtartása
 - célirányos kézmozgás kialakítása
 - tárgyak spontán megragadása a tenyér külső szélének a használatával
 - apró tárgyak gereblyező mozdulatokkal való felvétele
 - a hüvelykujj és a többi ujj oppozíciójának kialakítása
 - a csukló és az ujjak laza mozgatása mondókákkal
 - a kéz izomerejének szabályozása
 - tárgyak megtartása háromujjas fogással
 - ujjakkal történő manipuláció
 - kétujjas csippentő fogás kialakítása

- ***A manipulációs készség fejlesztése, vizuomotoros - koordináció fejlesztése***

- a kéz és az ujjak ügyesítése, mozgékonyságuk fokozása ritmizálással, sodrással
- a kétkezes mozgások kialakítása
- a két kéz ellentétes irányú manipulációja
- egyszerű eszközhasználat tanítása
- tudatos gurítás, dobás gyakorlása
- a kéz izomerejének szabályozása
- vizuomotoros készségek fejlesztése: megfelelő nyomaték kialakítása, firkálás, rajzolás, ragasztás, gyurmázás, vágás ollóval

Oromotoros funkció fejlesztése

- Az orofaciális izmok kontrolljának kialakítása (pl. szájzárás, nyelés)
- A szopás-nyelés-légzés koordináció kialakulásának segítése
- A száj körüli izmok erősítése
- Kiskanállal történő etetés kialakítása
- A száj szenzoros tréningje (deszenzitivizálás)
- A harapás, rágás és nyelés kialakítása
- Differenciált szájmozgások kialakítása a hangképzés és az expresszív beszéd
- zavartalan fejlődése érdekében.

II.KOGNITÍV TERÜLET

Észlelés és figyelem fejlesztése a különböző modalitások területén

- ***Újszülöttkori adaptáció fejlesztése***
alkalmazkodás segítése a tárgyi környezethez
- ***Bazális stimuláció, minden érzékelési terület bevonásával***
 - szomatikus ingerlés
 - vesztibuláris ingerlés
 - vibratorikus ingerlés
 - akusztiko-vibratorikus ingerlés
 - orális ingerlés
 - akusztikus érzékelés fejlesztése
 - taktilis orientálódás
 - haptikus érzékelés
 - szaglási érzékelés
 - ízlelési érzékelés
 - vizuális érzékelés
- ***Hallás, ritmus, zenei elemek fejlesztése***
- ***Látásfejlesztés***
 - vizuális ingerre való válaszadásra készítés, fényérzékelés

- vizuális érdeklődésre késztetés
- tárgylátás
- vizuális készségek kialakítása, szenzomotoros integráció fejlesztése

Játéktevékenység fejlesztése

- Játék a kézzel
- Mozgásos, érzékszervi játékok fejlesztése
- Egyszerű szociális játékok pl.: kukucs játék
- „Mintha” játék fejlesztése
- Egyszerű utánzós játék fejlesztése
- Játék a szülőkkel együtt
- Játék más gyerekekkel egymás mellett
- Egyszerű konstruációs játék fejlesztése
- Szimbolikus játék fejlesztése
- Képzelet és fantázia fejlesztése
- Összetettebb konstrukciós játék fejlesztése
- Szabályjáték fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

- Utánzás kialakítása
- Oksági viszony felfedeztetése

Adaptív gondolkodás fejlesztése

- Tárgyállandóság kialakítása
- Egyeztetés-differenciálás fejlesztése
- Az auditív figyelem és az auditív emlékezet fejlesztése
- A vizuális figyelem és a vizuális emlékezet fejlesztése
- A mennyiségfogalom alakítása
- Játékos értelemfejlesztő játékok
- A feladattudat és a feladattartás fejlesztése

III. NYELV ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

Befogadó nyelvi készség fejlesztése

- ***A beszédészlelés fejlesztése***
 - az auditív figyelem - a hang irányába fordulás - fejlesztése
 - az auditív észlelés - a beszédhangok észlelése, differenciálása – fejlesztése
 - a vizuális figyelem – a gyermek figyel az arcra- fejlesztése
 - a vizuális észlelés – kommunikációra mozgást használ – fejlesztése
- ***A beszédértés fejlesztése***
 - gesztusok használatának fejlesztése
 - a passzív szókincs fejlesztése

A kifejező nyelvi készség fejlesztése

- **A nem-verbális kommunikáció, illetve az alternatív kommunikáció fejlesztése**
 - gesztusjelek tanítása
 - testmozgások tanítása
 - az „én” megjelenítésének segítése
- **A verbális kommunikáció fejlesztése**
 - spontán hangadásra késztetés
 - nyelvi interakciók kialakítása
 - Előkészítő gyakorlatok
 - Ajak- és nyelvgyakorlatok
 - Fújó és légző gyakorlatok
 - Auditív észlelés fejlesztése, hangforrások felismerése, megkülönböztetése
- **Passzív és aktív szókincs fejlesztése**

„Én is tudok beszélni” program szóanyaga alapján

Főnevek

- főnevek megértése
- tárgyegyeztetés
- tárgy kiválasztás
- képegyeztetés
- képkiválasztás

Szókincs aktivizálása, utánmondás motiválása

Közvetlen verbális emlékezet fejlesztése (2,3 képpel)

Igék

- Igék megértése
- képegyeztetés
- képkiválasztás az igék megértése alapján
- képkiválasztás a tőmondatok megértése alapján

Szókincs aktivizálása, utánmondás motiválás

Melléknevek

- Színek
 - színegyeztetés
 - színek megnevezése
- Kicsi-nagy ellentétpár

Számnevek

Mennyiség-számnév egyeztetése-ig

Mozgás és beszéd integrációja

Mozgással kísért mondókák

IV. SZOCIÁLIS – ÉRZELMI FUNKCIÓK

Bizalomerősítő gyakorlatok

- szemkontaktus kialakítása
- az adás – kapás gyakorlása
- érintéses játékok játszása

<ul style="list-style-type: none"> • páros gyakorlatok • bizalmi gyakorlatok
<p>Reagáló szociális képességek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> • szemkontaktus felvétele • mozgó személy szemmel való követése • hangra való hangadás + metakommunikatív jelzések • érzelmek, hangulatok kifejezése mozgással, később mimikával, hangokkal, beszéddel • a környezet tárgyai és személyei iránt való érdeklődés felkeltése • idegenek és ismerősök megkülönböztetése • az utánzásra való képesség kialakítása • kérés, kívánság kifejezésének megtanítása • az önállóság és az önkiszolgálás iránti igény kialakítása • feladatok és a játékok közötti rugalmas váltás kialakítása • kapcsolat fenntartására való igény kialakítása • közös tevékenység kezdeményezése • köszönés tanítása • kérés, tiltás szituációjának megértése
<p>Szociális kötődés fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szülők és más családtagok felismertetése • a szülők arcának kézzel való letapogatása • a szülőtől való rövid idejű eltávolodás megjelenítése • a szülői távollét elviselése • a szülő által meghatározott határok betartása • a szülők tetszésének keresése
<p>Belső norma-, illetve szabályrendszer kialakítása, fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> • a sírás differenciálódása • az alvás-ébrenlét ciklus kialakítása • a napi ritmus és a napirend kialakítása • a tiltás és a kérés szituációjának megértése • egyszerű utasítások végrehajtása • a figyelmi terjedelem növelése • összetettebb utasítások végrehajtása • feladattudat és feladattartás kialakítása • egyszerű kompromisszumkötés • késleltetett játékok játszása • a fusztrációtolerancia erősítése, rugalmasság növelése • egyszerű szabályok betartása
<p>V. ÖNKISZOLGÁLÁS</p> <p>Táplálkozás Öltözködés Tisztálkodás Szobatisztaság Házimunka</p>

Felhasznált irodalom

Rosta, K. szerk.(2006): Add a kezéd! A mentális fejlődés segítése sajátos nevelési igényű gyermekeknél. Logopédiai Kiadó, Budapest

Szelényi, M. szerk.(2005): Apró lépések – Korai fejlesztő program lassabban fejlődő gyermekek és szüleik számára, Korai Fejlesztő Központot Támogató Alapítvány, Budapest